

COTELE OBLIGATORII ȘI ȚĂRĂNIMEA ÎN JUDEȚUL TIMIȘ – TORONTAL 1945–1948

Raul Ionuț Rus*

Cuvinte cheie: 1945–1948, cote agricole obligatorii, Timiș Torontal
Keywords: compulsory quotas 1945–1948 Timiș Torontal

Compulsory Quotas and the Peasantry in Timiș-Torontal County 1945–1948 (Abstract)

The present article aims to present – using archival information – a phenomenon newly appeared in the Romanian post-war society, phenomenon that seems to be typical rather for the times of war and occupation: the forced taking over of products (compulsory quotas) through which the State simply confiscated an important part from the harvest of the farmers and the reaction of the peasantry from Timiș-Torontal county at the collecting. The method was of Soviet inspiration, experienced since the civil war that troubled Russia at the end of the First World War. They were for the first time applied in Romania in the year 1945 to a peasantry impoverished by the years of war, by the requisitions performed by the Soviet troops of occupation, by the drought and hunger which haunted a great part of the country during 1946–1947.

In the terms of dramatic decrease of the agricultural production caused by the war, the collecting offered a quick answer at the feeding needs of the urban population and at the economic exploitation of the country by the Soviet occupation power, two difficult tasks which the bankrupt economic policy of the communist regime couldn't satisfy. Above all, the collecting proved to be an instrument of the class struggle at the country side. The collecting system prepared the field for the socialist agriculture structures installation, through deliberate decay of rich peasant establishments which resisted against collectivization and through reinforcement of the political control on the rural population. This exploitation system devitalized the rich peasant establishments, true engines of the rural economy, leading this way at the decay of the peasant communities. The collecting system was organized with the help of a developed legal framework, extremely repressive, that described accurately the obligations of the farmers and established severe punishments against those who refused to deliver the specified quotas. It was implemented by the party machinery at the local level, supported by the local authorities, by militia and by justice.

The history of collecting can be divided into four distinct periods. The first period, situated between the years 1945–1947, the second period between the years 1948–1952, the third period between the years 1953–1956 and the last period between the years 1957–1962, mark the transition from quotas to contracts, the pragmatism of the party policy in the matter of assuring the state fund through contracts strongly contrasted with the violent character of the collectivization after 1958.

The measure of introducing the compulsory quotas was received with discontent by the great majority of the peasants and the resistance at the phenomenon took different shapes which are presented in this study together with the coercive measures brought into force by the state and party bodies on the peasants who refuse to deliver the imposed quotas.

Înainte de a face cunoștință cu realitatea colectivizării, țărani români s-au confruntat cu un fenomen care pare a fi rezervat mai degrabă vremurilor de război și de ocupație: prevalările forțate de cereale, dar și de floarea – soarelui, cartofi, fân, lapte, carne, lână s.a.m.d., rămase atât în amintirea oamenilor, cât și în cărțile de istorie sub numele de *cote*¹. Statul confisca pur și simplu o parte importantă din recolta agricultorilor. Metoda era de inspirație sovietică, experimentată încă din timpul

războiului civil care a măcinat Rusia la sfârșitul primei conflagrații mondiale. Cotele au fost aplicate pentru prima dată în România în anul 1945, asupra unei țărâni sărăcite de anii de război, de rechizițiile efectuate de trupele de ocupație, de seceta și foametea care a bântuit o bună parte a țării în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial².

* Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Timiș, Timișoara, str. Andrei Mocioni nr. 8, e-mail: timis.an@mai.gov.ro.

¹ Dorin Dobrinu, *Colectivizarea agriculturii și represiunea împotriva țărâniilor din România (1949–1962)*. In: Ruxandra Cesereanu, *Comunism și represiune în România...*, 110.

² *Ibidem*.

În condițiile scăderii dramatice a producției agricole cauzate de război, colectările ofereau un răspuns imediat la nevoile alimentare ale populației urbane și la exploatarea economică a țării de către puterea de ocupație sovietică, două sarcini dificile, pe care politica economică falimentară a regimului comunist nu le putea satisface. Înainte de orice, colectările s-au dovedit însă un instrument al luptei de clasă în mediul rural. Sistemul colectărilor a pregătit terenul pentru instalarea structurilor agriculturii socialiste, prin ruina deliberată a gospodăriilor țărănești înstărite ce rezistau colectivizării și prin întărirea controlului politic asupra populației rurale. Acest sistem de exploatare sistematică a vlăguit gospodăriile țărănești înstărite, adevărate motoare ale economiei rurale, conducând astfel la ruina comunităților țărănești în ansamblul lor. Sistemul colectărilor a fost organizat cu ajutorul unui amplu cadru legislativ, extrem de represiv, care descria în detaliu obligațiile producătorilor și stabilea pedepse aspre împotriva proprietarilor care refuzau să predea cotele specificate. El a fost implementat de aparatul de partid la nivel local, sprijinit de autoritățile locale, de miliție și de justiție³.

Istoria colectărilor poate fi împărțită în patru perioade distincte. Prima perioadă, situată între anii 1945–1947, a fost marcată de o relativă prudență în aplicarea sistemului cotelor. A doua perioadă, din anii 1948–1952, s-a caracterizat printr-o acută instabilitate legislativă, cu treceri imprevizibile de la radicalism la relaxare, reflectând atât tranziția la un sistem general planificat în economia românească, cât și lupta pentru putere din interiorul elitei conducătoare. Anii 1953–1956 reprezintă o perioadă de deschidere prin lansarea sistemului de contracte și achiziții pentru a compensa slăbiciunile agriculturii socialiste, care se anunța încă de la începuturile sale costisitoare și nerentabilă. Ultima perioadă, 1957–1962, marchează trecerea de la cote la contracte, pragmatismul politicii de partid în chestiunea asigurării fondului de stat prin contracte contrastând însă cu caracterul violent al colectivizării după 1958⁴.

Colectările forțate au prefațat și însoțit un alt proces, de care țăraniile se temeau chiar mai mult, colectivizarea agriculturii. Diferite documente rămase de la liderii Partidului Muncitoresc Român, responsabili de problemele agrare conțin

date care evidențiază legătura strânsă dintre colectări și colectivizare. Bunăoară, Ana Pauker sublinia în 29–30 mai 1951, la ședința cu primii secretari și cu secretarii cu problemele agrare: „colectarea este un impozit pe care noi îl punem asupra țăranilor, asupra gospodăriilor țărănești”. Destinația produselor colectate era (în ordine): aprovizionarea muncitorilor și salariaților din orașe, a armatei, dar și exportul, pentru importul de mașini și materii prime necesare industrializării, „pentru construirea socialismului”. Ana Pauker atrăgea atenția că – chiar și la câțiva ani de la instaurarea regimului „democrat-popular” – „e și azi un mic capitalist în felul lui țăranul individual mic burghez”. Clișeele privind „datoria către Stat” a țăranilor de a-și achita cotele erau des întâlnite în textul menționat. Furată de propria retorică, militanta comunistă insista că țăraniile „trebuie să înțeleagă că e un sacrificiu mai mic, dar trebuie să-l facă, de a da patriei hrana [pe] care se cuvine s-o dea prin colectare, și să fie o rușine, să fie stigmatizat în sat acela care într-un fel sau altul ar căuta să se sustragă de la această datorie elementară”. În cele din urmă, Pauker ajungea la concluzia că problema produselor agricole nu avea să fie rezolvată în mod real decât prin colectivizare⁵.

Măsura introducerii cotelor obligatorii a fost întâmpinată cu nemulțumire de marea majoritate a țăranilor. Spre exemplu, la data de 11 august 1946, populația din comuna Gătaia s-a adunat în fața Primăriei unde pretorul plasei le-a adus la cunoștință dispozițiile deciziei ministeriale cu privire la predarea cotei de cereale. Locuitorii au început să vocifereze că vor preda cota după ce li se vor achita banii pe cotele predate în anul precedent și vor primi de la stat mărfuri industriale care nu se găsesc în comerț și pe care ei sunt nevoiți să le cumpere la bursa neagră, la preț de speculă. Au menționat că grâul pentru sămânță li s-a trimis prea târziu și la prețul de 70000 lei suta de kg, pe când de la ei s-a colectat grâu cu preț maxim de 6000 lei suta kg⁶.

În comuna Beșeneva Veche, în toamna anului 1945, s-a realizat o recenzie a porumbului. S-a calculat oamenilor strictul necesar, iar restul li s-a impus la cotă obligatorie, în total 32 de vagoane. Aceștia însă, și-au vândut surplusurile de cereale, astfel că, la începutul lunii martie 1946, autoritățile nu au mai avut ce colecta. Țăraniile s-au exprimat

³ Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Analiza dictaturii comuniste din România – Raport Final*, Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinu, Cristian Vasile (editori), ed. Humanitas, București, (2007), p. 426

⁴ *Ibidem*

⁵ *Ibidem*, p. 427

⁶ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Timiș (în continuare S. J. A. N. Timiș), *fond Legiunea de Jandarmi Timiș – Torontal*, dosar nr. 195/1946, f. 46.

că atunci când Statul va fixa și prețurile celorlalte produse la fel ca la grâu și porumb, atunci vor preda și ei cota obligatorie. Amenințați cu intervenția armatei, au răspuns că vor pune mâna pe ciomege și tot nu vor preda cota până ce nu se vor ieftini și produsele industriale⁷. În comuna Cenadu Mare, la data de 5 decembrie 1946, s-a produs o altercație între echipele colectoare de cereale și populație. Informați că vor începe colectările forțate, 400 – 500 de săteni s-au adunat în fața Primăriei, unde au blocat echipele de colectori, iar 30–40 de țărani chiar au pătruns în localul Primăriei. Au fost chemați în ajutor șeful de post din localitate, împreună cu patru jandarmi. S-a iscat o busculadă, jandarmii au fost loviți de locuitori, s-au tras focuri de armă, iar un cetățean a fost rănit la picior. O comisie de anchetă deplasată la fața locului a identificat patru „instigatori” care au fost reținuți de poliție⁸. În Fibiș câțiva țărani mai înstăriți au reușit să solidarizeze și alți locuitori și au refuzat să predea cotele de cereale. Au amenințat echipele de colectare și au adus injurii pretorului plășii și jandarmilor. Au fost reținuți și trimiși în judecată (la 3 martie 1948)⁹. În localitatea Ghilad un țăran sărac a fost amenințat de notarul comunei să-și transporte cota de cereale de Romcereal în comuna Ciacova. Neavând animale de tracțiune, s-au înhamat el și soția la căruță. Când au ajuns în fața Romcereal-ului s-a adunat lume să vadă privilegiștea. Chiaburii și reacționarii au remarcat că „în regimul comunist de azi oamenii devin animale”¹⁰.

Seceta din anii 1945 – 1946 a lovit întinse regiuni ale țării, iar produsele de cereale recoltate nu puteau să asigure nici măcar subzistenței țăranilor, însă cotele trebuiau predate cu orice preț. În acțiunile de colectare autoritățile s-au dedat la abuzuri, aspect menționat și în unele documente oficiale ale partidului: „s-au făcut, cu ocazia colectărilor, multe abuzuri administrative și chiar greșeli politice de către capii administrativi ai județelor... Sunt cazuri când, în unele sate, au fost luate și ultimele rezerve de cereale ale țăranilor”¹¹, însă vina acestor abuzuri aparține partidelor „istorice” care urmăreau, în acest fel, să compromită guvernul. „Reacțiunea s-a folosit mult, în colectările de cereale, de elementele fasciste din Jandarmerie și aparatul administrativ. Aceste elemente au întrebuințat față de țărani metode de constrângere și

teroare, spunând că guvernul Groza îi siliște să dea cât mai mult grâu”¹².

Cea mai afectată regiune de seceta din anii 1945 – 1946 a fost Moldova, unde existau familii întregi care mureau de foame. În aceste condiții ajutorarea lor nu putea veni decât de la regiuni care erau considerate excedentare la producția agricolă, printre acestea numărându-se și Banatul. Astfel că țăranii din Câmpia de Vest a țării pe lângă cotele ce trebuiau predate cu orice preț, erau nevoiți să doneze o parte din recolta care rămânea pentru ajutorarea regiunilor înfometate. În Banat, în anul 1946 exista un excedent de 6666 vagoane, pe lângă producția de 15422 vagoane de grâu din calculele realizate de autoritățile comuniste. Până la 4 septembrie 1946, populația și în special, țăranimea din județul Timiș, a contribuit la ajutorarea regiunilor înfometate cu 1229 vagoane de grâu, situându-se în acest sens pe primul loc în țară¹³.

Potrivit documentelor partidului și această activitate de colectări a fost „sabotată” de reacționari, „deoarece Timișul este un județ excedentar, reacțiunea îndeamnă pe țărani să nu predea cota obligatorie pentru regiunile lovite de secetă, spunând că acest grâu și porumb pleacă în URSS, Palestina și Ungaria și nu Moldova”¹⁴. Prin urmare, Guvernul „se vede nevoit” să ia măsuri drastice împotriva sabotajelor. Țăranii care refuză să predea cota obligatorie sau nu însămânțează întreaga suprafață de teren pe care o posedă, riscă ani grei de închisoare. Astfel, aflăm din presa comunistă, că un inginer, șeful Centrului de mașini din Gătaia, a fost arestat pentru că a sabotat însămânțările. De asemenea, „în plasa Chizătău, s-a constatat că lucrările agricole, mai ales la însămânțări, nu sunt satisfăcute”. Se instituie imediat o comisie specială, din care face parte, printre alții, comandantul Legiunii de Jandarmi și subprefectul județului, „care au luat imediat măsuri pentru rechiziționarea brațelor de muncă și atelajelor în comunele Belinț, Chizătău și Ghizela, acordând un termen de 10 zile pentru executarea strictă și totală a lucrărilor. La Prefectura Județului Timiș – Torontal, a luat ființă un secretariat permanent și executiv, care va avea menirea să execute imediat toate hotărârile și măsurile luate de Comandamentul Unic de Însămânțări”¹⁵. Și în ceea ce privește cota de lapte autoritățile județene sunt nemulțumite de cum decurge colectarea acestui

⁷ *Ibidem*, dosar nr. 145/1946, f. 99.

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 152/1946, f. 2–4, 7.

⁹ *Ibidem*, dosar nr. 237/1948, f. 7.

¹⁰ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean P.C.R. Timiș*, dosar nr. 60/1949, f. 444.

¹¹ Idem, *fond Comitetul Regional P.C.R. Banat*, dosar nr. 16/1946, f. 59.

¹² *Ibidem*, f. 54.

¹³ *Luptătorul Bănățean*, Timișoara, An III, nr. 593 din 4 septembrie 1946, 1.

¹⁴ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean P.C.R. Timiș*, dosar nr. 34/1948, f. 9.

¹⁵ *Luptătorul Bănățean*, Timișoara, An IV, nr. 773 din 19 aprilie 1947, 1.

produs. Se menționează că „în urma inspecțiilor efectuate în județ s-a constatat că colectarea laptelui este sub orice critică. Comuna Recaș în ziua de 4 decembrie 1946 a colectat 5 litri de lapte”¹⁶. În viziunea autorităților cauzele pentru colectarea „sub orice critică” sunt: „existența în funcțiune a unui număr însemnat de separatoare clandestine. S-a constatat o afluență extrem de mare de specialități de brânzeturi în gări, piețe, magazine etc. cari vând la prețuri de speculă. Fermele statului precum și fermele facultății de agronomie nu predă actualmente nici o cantitate de lapte”¹⁷, iar pentru remedierea situațiilor constatate se impunea imperativ: „veți proceda imediat la control, veți confisca toate cantitățile de unt aflate pe piață și magazine pe lângă dresarea de acte. Veți controla atât primăriile, cât și colectările de lapte făcând propuneri pentru pedepsirea celor vinovați”¹⁸.

Pentru ameliorarea activităților de colectare a cotelor obligatorii este constituit un centru de exploatare județean cu subcentre pentru fiecare plasă și sunt stabilite reguli stricte cu privire la aceste acțiuni: „colectările de cereale se fac de către comitetele comunale de acord cu cele politice asistate de organele militare. Acolo unde este nevoie de forță organele militare vor da concursul armat. În comunele în care s-au terminat colectările să se raporteze Preturei și subcentrului pentru a li se distribui bumbac și pluguri (recompensă). Comitetul comunal care activează la colectări începând chiar de mâine să raporteze zilnic rezultatul colectărilor atât Preturei, cât și subcentrului. Cei ce se opun a preda cerealele la cota stabilită de Comitet vor fi raportați zilnic când se raportează și situația colectărilor. Comitetele comunale vor lua legătura și cu postul sau secția de jandarmi din comunele respective. Grâul ce se colectează pe teren (comune) revine în întregime armatei româno-sovietice”¹⁹.

Abuzurile autorităților continuau și în privința rechizițiilor, lucru consemnat și în rapoartele agitatorilor trimiși la sate de comuniști pentru îndrumarea și lămurirea populației. În comuna Omor „toți cetățenii se plâng de cota de porumb, care îi aduce într-o situație foarte dificilă”, în comuna Hitiaș „țăranii se plâng de cota de porumb obligatorie. Trebuie să-și vândă vitele ca să poată îndeplini predarea cotelor cerute”²⁰, în comuna Vizma „colectările apasă greu asupra țăranilor, deoarece

această comună are un hotar muntos. Țăranii au cerut trimiterea unei comisii la fața locului, pentru a constata situația și dispune reducerea cotei de colectări. Delegații au constatat că, într-adevăr, Vizma este una dintre cele mai sărace comune ale județului nostru”, în comuna Chizdia „sătenii se plâng de cota de porumb prea ridicată pentru această comună. Totuși s-a colectat, căci au cumpărat din alte comune, pentru a face față acestor colectări”²¹, în comuna Peciu Nou „sătenii se plâng de cota de porumb ce trebuie dată – 16 vagoane – atunci când, după informațiile luate, nu se găsește în tot satul această cantitate și nici nu dispun de mijloacele necesare pentru a o cumpăra”²².

De asemenea, în comuna Ghiroda „sătenii au fost amendați pentru nepredarea cotei de lână. Ei sunt de părere că au fost nejust amendați, deoarece au 7 – 8 oi, iar lâna o întrebunțează pentru nevoile familiei, uneori de 7 persoane”²³, la Brestovăț „țăranii se plâng de recolta slabă și de supracotă”²⁴, în comuna Lățunaș „impozitul a fost aplicat cu prea multă strășnicie de către perceptorii locali, prin ridicarea dunelor și saltelelor [de la țărani care, fiind prea săraci, nu au avut bani să plătească]. La fel, n-au fost juste amenzile aplicate la vin de către organele M.A.T. Exagerat de mare e și taxa de pășunat”²⁵, în comuna Cenei țărani „sunt nemulțumiți din cauză că li se cere supracotă la porumb”²⁶.

În comuna Topolovățu Mare sătenii erau îngrijorați față de cotele la care sunt supuși, „din convorbirile avute cu ei, am constatat că absolut toți erau îngrijorați de perspectiva de a nu le rămâne cereale nici pentru pâine, dacă vor fi obligați să predea cota în carul categoriei I (adică 1500 kg la hectar), căci ei sunt ferm convinși că în comuna lor recolta medie nu va trece de 800–900 kg/ha”²⁷, sunt consemnările unui activist de partid referitoare la starea de spirit din comuna respectivă; în localitatea Sculea „țăranii se plâng de cotele obligatorii care sunt prea mari, iar prețul grâului prea mic”²⁸. În comuna Gătaia „au fost cazuri unde locuitorii nu au fost lămurii și s-au revoltat că li se ia prea multă cotă de cereale”²⁹. În comuna Checea, Voichița I. și A. au fost impuși cu cota de 25.000 kg porumb, însă nu au predat decât

²¹ *Ibidem*, f. 28.

²² *Ibidem*, f. 30.

²³ *Ibidem*, dosar 37/1948, f. 7.

²⁴ *Ibidem*, f. 12.

²⁵ *Ibidem*, f. 15.

²⁶ *Ibidem*, f. 22.

²⁷ *Ibidem*, dosar 38/1948, f. 26.

²⁸ *Ibidem*, f. 29–30.

²⁹ *Ibidem*, f. 79.

¹⁶ S. J. A. N. Timiș, *fond Pretura Plasei Jimbolia*, dosar nr. 121/1946, f. 168.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 119/1946, f. 76.

²⁰ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean PCR Timiș*, dosar nr. 34/1948, f. 9.

4500 kg, drept urmare au fost deferiți justiției³⁰, iar în comuna Bobda „s-a înaintat un tabel Postului de jandarmi Cenei de locuitorii care n-au predat cotele de grâu urmând a li se întocmi acte de dare în judecată pentru sabotaj”³¹. În Plasa Sânnicolau Mare după recoltarea grâului și predarea cotelor la foarte mulți locuitori nu le-a rămas grâu pentru pâine³².

În comuna Giera problema cotelor „este foarte grea, cota de porumb este planificată la 13 vagoane și realizată ½ vagoane. Secretarul organizației de bază mai are de predat 1000 kg., la fel și președintele sfatului popular, nu a predat cota, nici deputații sfatului nu au predat cota de porumb. Am stat de vorbă cu fiecare, arătându-i importanța cotei și că ei sunt aceia care trebuie să servească de exemplu țărănimii sărace și mijlocașe. Tovarășii recunosc, însă spun că nu au de unde, chiar dacă îi spânzură și nu au de unde să predea cota de porumb”³³. În multe din comunele județului Timiș – Torontal cota obligatorie de cereale stabilită a fi predată era majorată de mai multe ori, elocvent în acest sens este cazul din comuna Beregsău, unde cota a fost majorată de trei ori: „în această comună a fost însământată cu grâu o suprafață de 653 ha din care conform registrelor de batoză reese că au produs cantitatea de 529652 kg grâu la care s-a stabilit cota obligatorie cantitatea de 110000 kg care corespunde cu o producție de 700 kg/ha plus cantitatea de 50000 kg uium de la mașinile de treer, adică în total 160000 kg grâu care a și fost predat. În urma dispozițiilor primite această cotă a fost majorată la 160000 kg plus 50000 kg uium de la mașinile de treer care face în total 210000 kg grâu cotă care corespunde cu o producție de 900 kg per ha și în urma concursului tuturor autorităților am reușit să predăm această cantitate care a constituit sacrificii mari din hrana populației acestei comuni. În urma ordinului Comisiei Interdepartamentale pentru colectarea cerealelor nr. 10576/946 făcându-se o nouă repartizare pentru cota obligatorie adică majorându-se cota la cantitatea de 393766 kg grâu ne-am deplasat în comună la producători și unde umblând din pod în pod, respectiv magazii, însoțiți fiind și de delegații Legiunii de jandarmi s-a constatat că producătorii din această comună nu mai posedă nici o cantitate de grâu care ar putea

fi colectată fiind toți absolut deficitar în privința hranei până la noua recoltă”³⁴.

În condițiile inflației galopante și a dispariției de pe piață a produselor industriale de strictă necesitate, guvernul ia unele măsuri pentru ajutorarea țăranilor nevoiași: se înființează îndeosebi la inițiativa Frontului Plugarilor, Cooperativele de desfacere a produselor, care practică unele prețuri ceva mai accesibile și poporului de rând³⁵. În octombrie 1945, în județul Timiș deja funcționau mai multe astfel de cooperative de desfacere a produselor: 7 în plasa Gătaia, 7 în plasa Periam etc.³⁶. „În alte plase sunt 2–5 cooperative în stare de funcționare și altele în curs de organizare”. Scopul lor este acela de a-i aproviziona pe țărani cu produse industriale ieftine. Prin urmare locuitorii satelor erau invitați să se înscrie în aceste cooperative. „Kilogramul de lână i se cumpără țăranului cu prețul de 1700 lei. Iar dacă el vrea să-și cumpere o haină trebuie să ia pe metrul de stofă 50000–60000 lei ș.a.m.d. Țărănimea și-a dat seama că, neorganizată ea vinde ieftin la preț de concurență și cumpără scump, peste puterile sale. Frontul Plugarilor urmărește ca prin cooperativele de desfacere țărănimea să poată obține ieftin produsele manufacturate de care are nevoie”³⁷.

În realitate aceste cooperative erau slab aprovizionate, din rapoartele activiștilor – îndrumători trimiși la sate – rezultă că cele mai multe plângeri ale țăranilor, după cele referitoare la cotele obligatorii, sunt cele care reclamă proasta aprovizionare a acestor cooperative. Astfel în comuna Omor „în privința cooperativei, plângerea generală este că... ea distribuie prea puține articole de consum, mai ales pânzeturi și stofe, se plâng că sunt zdrențuiți, neavând ce îmbrăca. Sunt plângeri și de față de cota mică de zahăr”. În localitatea Hitiăș „cooperativa este foarte prost aprovizionată și în plus sunt multe nereguli”³⁸. În comuna Fiscut „țărani duc lipsă de unelte agricole, petrol, afirmă că cooperativa funcționează slab”, în comuna Moravița „cei 400 de coloniști trăiesc în sărăcie, se plâng că nu au nici un fel de inventar... nu primesc nimic de la cooperativă, care funcționează slab”, la Șosdea „delegații raportează că sătenii se plâng că nu găsesc articolele

³⁴ Idem, *fond Pretura Plasei Jimbolia*, dosar nr. 101/1946, f. 101.

³⁵ Eugen Mioc, *Comunismul în Banat (1944 – 1945). Dinamica structurilor de putere în Timișoara și zonele adiacente, vol. I 1944–1956*, ed. Excelsior Art, Timișoara (2007), 216.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Luptătorul Bănățean*, Timișoara, An II, nr. 342 din 29 octombrie (1945), 5.

³⁸ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean P.C.R. Timiș*, dosar nr. 34/1948, f. 9.

³⁰ S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura județului Timiș-Torontal*, dosar nr. 10/1950, f. 14.

³¹ Idem, *fond Pretura Plasei Jimbolia*, dosar nr. 103/1948, f. 30.

³² *Ibidem*, dosar nr. 11/1950, f. 208.

³³ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Regional P.C.R. Banat*, dosar nr. 35/1950, f. 6.

necesare la cooperativă³⁹, în comuna Cenei „țăraniile se plâng de cooperativă, care nu are mărfuri”⁴⁰.

Începând cu anul 1947 în condițiile în care „moșierimea și burghezia” erau practic anihilate, comuniștii inventează un nou „dușman de clasă”: *chiaburii*, adică acei țărani care reușiseră să ajungă la o situație materială cât de cât prosperă și erau considerați înstăriții satelor. Împotriva lor se va îndrepta tirul propagandei comuniste. Apar articole de genul „*Chiaburimea satelor sabotează operațiunile de colectare*”, în care se arată că aceștia recurg la tot felul de tertipuri pentru a se sustrage de la predarea cotelor obligatorii: ajutați de notarii și primarii comunelor, întocmesc acte fictive privind cantitatea de cereale predată, dosesc o parte din recoltă, nu declară întreagă suprafața colectată etc.⁴¹.

Pentru propagandiștii partidului *chiaburii* sunt principalii vinovați pentru dificultățile cu care se confruntă țăraniile săraci, „în multe locuri, *chiaburii* au pătruns în fruntea satelor ca primari sau conducători ai diferitelor comitete gospodărești. Ei au folosit... posturile lor pentru a pune toate greutatea războiului și secetei pe spinarea țărănimii muncitoare. Astfel, în timpul colectării de vite pentru armistițiu, ei au luat ultima vită de la cel sărac, protejând pe *chiaburii* care aveau mai multe vite. Același lucru l-au făcut cu ocazia colectării de cereale, sabotând în același timp realizarea planului de colectare, iar în județele lovite de secetă ei au căutat să împartă cereale tot la cei înstăriți, lăsând pe țăraniile săraci fără nici un ajutor. Prin asemenea mijloace, reacțiunea a încercat să-și întărească pozițiile la sate și să submineze lupta unită a muncitorimii și țărănimii”⁴².

Presa de partid a căutat să popularizeze pedepsele care îi așteaptă pe cei care sabotează operațiunile de colectare a cerealelor: amenzi mari, ani grei de închisoare sau muncă silnică. Sunt pasibili de astfel de pedepse cei care fac „declarații inexacte sau incomplete cu scopul de a se sustrage obligațiunii de predare a cotelor”, cei care „au intenția... sau împiedică activitatea de treieris sau de colectare a mandatariilor statului”. Tentativa se pedepsește la fel cu infracțiunea săvârșită, cei care „instigă la nepredarea cotelor legale, aceia care împiedică prin amenințări sau violențe activitatea de treieris sau de colectare, mandatariile statului și organele

lor din subordine, care înstrăinează din cantitățile colectate”⁴³.

De asemenea „toți prefectii de județ, comandanții legiunilor de jandarmi, primarii și notarii comunali, preoții și învățătorii... se află în prezent pe ogoare, îndrumând campania agricolă și asigurând bunul mers al însămânțărilor de toamnă... această concentrare a eforturilor dă roade satisfăcătoare. Totuși se semnalează unele neajunsuri în anumite regiuni ale țării, unde guvernul a luat măsuri drastice, dispunând arestarea tuturor vinovaților, indiferent de poziția sau funcția ce o îndeplinesc”. Întârzierea sau neglijența la însămânțări sunt drastic sancționate, deoarece sunt „crime împotriva intereselor poporului și țării”⁴⁴.

În fața întăririi represiei, țăraniile trec la rezistența activă. Cea mai uzitată formă de rezistență este incendierea recoltelor. „În multe comune au fost aprinse girezile de paie și crucile de grâu: în Jamu Mare – 5 focuri... incendii la Săcălaz și Șag unde au ars clăile de ovăz și orez... 3 vagoane de cereale și 3 vagoane de fân. Toate aceste cazuri sunt în cercetare, deoarece se pare că sunt provocate de mâini criminale”⁴⁵.

Bineînțeles că principalii vinovați pentru producerea acestor fapte sunt *chiaburii* care „descoperă tot felul de metode pentru a se sustrage de la predarea cotelor: nu declară suprafața exactă însămânțată, încearcă să corupă delegații de la batoze pentru a nu declara toată cantitatea de grâu ce rezultă de la batoze, refuză să transporte grâul treierat la magaziile Romcereal, dau foc girezilor de grâu, astfel că aproape zilnic avem foc în județ din motive de sabotaj al *chiaburilor* sau din neglijență... Împotriva elementelor sabotoare, care au fost descoperite s-au întocmit acte de dare în judecată”⁴⁶.

Începând din a doua jumătate a anului 1946 se dă voie țărănilor, după ce-și predau cota obligatorie la stat, să-și vândă surplusul de produse pe piață, la prețuri libere. Această măsură a fost primită cu bucurie de populație, „libertatea care s-a dat producătorilor agricoli să ducă la orașe spre vânzare orice cantitate de produse alimentare din producția lor proprie, precum și libertatea aprovizionării cu produse agricole au produs satisfacție atât în rândul agricultorilor, cât și în rândul orașenilor”⁴⁷. O circulară trimisă de Ministerul Industriei și

³⁹ *Ibidem*, f. 11.

⁴⁰ *Ibidem*, dosar nr. 37/1948, f. 22.

⁴¹ *Luptătorul Bănățean*, Timișoara, An IV, nr. 843 din 17 iulie 1947, 1.

⁴² S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean PCR Timiș*, dosar nr. 1/1947, f. 40.

⁴³ *Luptătorul Bănățean*, Timișoara, An IV, nr. 847 din 21 iulie (1947), 5.

⁴⁴ *Ibidem*, nr. 925 din 22 octombrie 1947, 1.

⁴⁵ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean PCR Timiș*, dosar nr. 2/1948, f. 19.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 3/1948, f. 195.

⁴⁷ *Ibidem*, dosar nr. 36/1946, f. 59.

Comerțului către organele subordonate din teritoriu aduce noi precizări în ceea ce privește comerțul liber „trebuie ca dvs. să lămurii producătorii că, după ce au treierat și s-au predat cotele legale, la un preț oficial remuneratoriu, ei sunt liberi să dispună cum vor dori de cerealele lor... Libertatea de acțiune a producătorilor cu privire la cerealele rămase la dispoziția lor după predarea cotelor legale la treieris este, deci, deplină, fără nici o îngrădire... Să menționați că vor suporta aspre sancțiuni toți cei care vor încerca să aducă vreo stânjenire în exercitarea acestui drept acordat producătorilor sau ar cere îndeplinirea vreunei formalități de orice fel. Dar, în același timp, vă rugăm a sublinia că, dacă Statul nostru a înțeles să dea un asemenea drept de liberă dispoziție producătorului, acesta a făcut-o în credința că producătorul își va îndeplini întocmai obligațiile de predarea cotelor legale... Acei producători care nu înțeleg și se sustrag, pe orice cale, de la această obligație, nu numai legală, dar și omească, cu toate drepturile de libertate pe care le-a dat statul, vor suferii pedepse foarte aspre, ca unii care își înfometează aproapele”⁴⁸.

Legea privind regimul circulației produselor agricole, adoptată în iulie 1947, stabilea pedepse aspre pentru cei care încercau să se sustragă de la predarea cotelor. Astfel, erau pedepsiți cu închisoare corecțională de la 4 la 12 ani și cu amendă între 20 milioane și 4 miliarde lei producătorii agricoli care făceau declarații inexacte sau incomplete privind producția obținută, precum și cei care, prin orice mijloace, împiedicau activitatea de treieris sau de colectare a mandatarilor Statului. Se pedepseau cu muncă silnică de la 5 la 20 ani și amendă până la 5 miliarde lei cei care instigau la nepredarea cotelor legale sau împiedicau prin amenințări sau violențe activitatea de colectare⁴⁹.

În anul 1948 cota de cereale ce trebuie predată este în așa fel fixată, încât să-i spolieze pe țărani înstăriți și să le facă munca nerentabilă. Este o primă măsură prin care guvernul încearcă să demonstreze, înainte de declanșarea acțiunii de colectivizare, nerentabilitatea proprietății private asupra pământului. Bineînțeles, măsura prezentată ca un ajutor dat țărănimii sărace și mijloace, „dușmanul de clasă al țărănimii muncitoare a răspândit, până la publicarea deciziei prezidiului M.A.N., fel de fel de zvonuri, prin care a urmărit sădirea neîncrederii în sânul plugărimii față de măsurile de colectare. Noul regim al colectărilor dă un răspuns

acestor dușmani ai regimului nostru de democrație populară.

Cotele de cereale ce trebuie predate se fac în mod progresiv și în raport cu puterea economică a exploataților de pământ. Micile gospodării de producători, ale căror exploatari nu depășesc 1 ha teren arabil, precum și producătorii agricoli cu terenuri arabile de 1 – 3 ha, a căror producție este mai mică de 600 kg la hectar sunt scutiți de orice fel de obligațiuni de predare”. Cotele impuse țăranilor mijlocași reprezintă doar „o parte din prisosul recoltei lor de cereale... Greul colectărilor este sortit să cadă nu în sarcina țăranimii muncitoare, ci tocmai asupra aceluia care se împotrivesc acestor măsuri, împotriva elementelor capitaliste de la sate, împotriva chiaburilor, a aceluia care posedă suprafețe mari de pământ și care trăiesc și se îmbogățesc din exploatarea muncii proletariatului agricol. De aceea, țărănimea muncitoare nu numai că trebuie să sprijine măsurile de colectare, ci chiar să vegheze asupra capitaliștilor de la sate pentru a nu se sustrage de la obligațiunile legale ce le au față de stat”⁵⁰.

În anul 1948 Județul Timiș – Torontal a avut următoarele sarcini de colectare în sectorul particular:

Nr. crt.	Produsul impus	Cota	Realizat
1	Grâu	7972 vagoane	7298 vagoane
2	Secară	240 vagoane	145 vagoane
3	Orz și orzoaică	616 vagoane	648 vagoane
4	Ovăz	704 vagoane	593 vagoane
5	Cartofi	700 vagoane	989 vagoane
6	Floarea soarelui	1600 vagoane	857 vagoane
7	Porumb	5000 vagoane	2623 vagoane

Pe lângă aceste produse impuse au mai fost colectate 48 vagoane de varză, 522 vagoane de ceapă, 65 vagoane de zarzavaturi⁵¹. În același an numărul gospodăriilor impuse în județ a fost de 101800 cu un impozit total de 561875000 lei, dintre care 4000 de chiaburi cu un impozit de 16648500 lei, acordându-se scutiri la 18157 gospodării mici de țărani săraci⁵².

Încercările regimului de a-i prezenta țaipi ispășitori pe chiaburi nu au reușit în toate comunele din județ, fapt constatat și de presa partidului „în multe comune ale județului, munca de lămurire a țărănimii muncitoare și de demascare a manevrelor chiaburilor lasă mult de dorit”. Sunt menționate

⁴⁸ *Ibidem*, dosar nr. 1/1947, f. 44–45.

⁴⁹ Gheorghe Iancu, Virgil Țărău și Ottmar Trașcă, *Colectivizarea agriculturii în România. Aspecte legislative, 1949 – 1962*, Cluj (2000), 41 – 42.

⁵⁰ *Luptătorul Bănățean*, Timișoara, An V, nr. 1136 din 9 iulie (1948), 1.

⁵¹ S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura Județului Timiș – Torontal*, dosar nr. 50/1949, f. 116.

⁵² *Ibidem*, f. 115.

comunele Hitiaș, Ohaba – Forgaci, Ficătar, Moșnița, Sacoșu Turcesc etc. „Hotarele acestor comune sunt încă împânzite de crucile grâului secerat cu săptămâni de zile în urmă care, bătut de ploii și vânt, a început să prindă rugină. O parte din plugari nu-și dau silința pentru a căra și treiera grâul dând ascultare zvonurilor răspândite de chia-buri”, se arată că se vor lua măsuri drastice împotriva sabotajilor, deoarece „până acum, în întreg județul Timiș, s-au colectat numai 211 vagoane de grâu, adică nici 3% față de obligațiile județului”⁵³. Același aspect este relevat și în documentele de partid „problema țăranimii aici e mult mai grea decât în alte județe, pentru că situația economică a ei este mai bună. Țăranul nostru are tendința aceea de mic burghez, de separatism, de necolaborare... de pasivitate și, totodată, a căzut în mare parte sub influența chiaburimii. Am avut cazuri în campania electorală, în plasa Chizătau, când îndrumătorul nostru, mai bine zis al Frontului Plugarilor, a fost întrebat de ce nu merge țăranimea singură în alegeri «este vorba de alegerile din martie 1948 pentru Marea Adunare Națională», pentru că ei sunt mulți și i-ar învinge pe comuniști”⁵⁴.

În aceste condiții, pe lângă măsurile coercitive adoptate, Partidul Comunist Român și-a intensificat încercările de atragere a țăranimii sărace.

Pe această linie se înscrie și acțiunea de înmânare a titlurilor de proprietate țăranilor care au beneficiat de pământ în urma reformei agrare din martie 1945. Înmânarea acestor titluri locuitorilor din județul Timiș are loc la data de 21 septembrie 1947, la Timișoara într-un cadru festiv, fiind prezente o serie de personalități ale partidului: Teohari Georgescu ministrul Afacerilor Interne, Traian Săvulescu, ministrul Agriculturii, deputații de Banat: Iosif Rangheț și Ilie Drăgan etc.⁵⁵.

Începând din a doua jumătate a anului 1948, zvonurile despre o apropiată colectivizare a agriculturii încep să circule în rândurile țăranilor cu toate eforturile depuse de activiștii partidului de a le combate. Rapoartele îndrumătorilor trimiși la sate consemnează: la Moșnița Nouă „ne-am întâlnit cu zvonul că după naționalizare urmează colhozurile. Comuna fiind în majoritate compusă din țărani bine înstăriți ne-a fost greu să combatem. Încă nu am reușit să aflăm de unde pornește firul și să-i demascăm”, iar la Comloșu Mic „reacțiunea de la sate iarăși a început zvonurile cu colhozul”⁵⁶ etc. Aceste zvonuri s-au dovedit a fi adevărate, în cele din urmă procesul de colectivizare a agriculturii s-a declanșat în anul 1949 odată cu adoptarea rezoluției plenarei Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 3–5 martie 1949.

⁵³ *Luptătorul Bănățean*, Timișoara, An V, nr. 1152 din 28 iulie (1948), 1–8.

⁵⁴ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean P.C.R. Timiș*, dosar nr. 3/1948, f. 58.

⁵⁵ Eugen Mioc, *op. cit.*, 220.

⁵⁶ S. J. A. N. Timiș, *fond Comitetul Județean P.C.R. Timiș*, dosar nr. 17/1948, f. 112.